

REMISSVAR

2020-12-02

Utrikesdepartementet UD2020/11744/HI

ud.hi.remiss@regeringskansliet.se

ud.registrator@regeringskansliet.se.

Enhetlig och effektiv marknadskontroll

Småföretagarnas Riksförbund är ett förbund av småföretagare för småföretagare och har som syfte att påverka politiska beslut för att göra det enkelt, tryggt och lönsamt att driva företag. Förbundets näringspolitiska program inrymmer förslag på vad som behöver förändras och förbättras för att stärka företagsklimatet för mikro- och småföretag på ett nationellt plan.

Småföretagarnas Riksförbund hänvisar till vårt remissvar från 2018 där liknande och delvis mera detaljerade kommentarer gavs på denna fråga: "SOU 2017:69 Marknadskontrollmyndigheter – befogenheter och sanktionsmöjligheter", kan laddas ner på länken <https://smaforetagarna.se/remissvar/remissvar-marknadskontrollmyndigheter-befogenheter-och-sanktionsmojligheter/>. Kommentarererna är till stor del lika giltiga idag eftersom dessa tyvärr inte gjort något djupare intryck hos lagstiftaren eller berörda myndigheter.

Det allmänna intrycket av föreliggande förslag avseende framtida regler för marknadskontroll är att myndighetsperspektivet är helt dominerande och att näringslivsperspektivet kommer i andra hand samt att småföretagsperspektivet är totalt frånvarande. Termerna "småföretag" eller "mikroföretag" förekommer inte i dokumentet. Detta trots att småföretag står för en stor del av de nya jobben och en hel del innovationer.

Vi noterar vidare att de organ som handhar marknadskontrollen i Sverige i stort sett saknar representation från näringslivet. Det räcker med att läsa remissvar från några större näringslivsaktörer för att finna att kontakten trots detta finns på andra sätt än genom formell representation och då genom lobbying, branschorgan och liknande. Dessa kontaktmöjligheter står dock inte till buds för småföretag varför dessa i stort sett är avskurna från möjligheten att göra sin röst hörd eller att ens bli informerade.

I linje med ovan nämnda förhållanden ignorerar det nu aktuella förslaget småföretagsperspektivet när det gäller konsekvenser i form av mera krångel, ökade risker, svårtydda regler och höjda kostnader som kan drabba småföretag som en följd av det nya regelverket. Detta har föredömligt påpekats av Regelrådet: "*Det förekommer inget resonemang kring särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning*".

Denna brist på hänsynstagande till småföretagens villkor går igen på flera olika områden i förslaget:

Det gäller exempelvis befogenhet att begära information och handlingar, utföra oanmälda inspektioner på plats, få tillträde till lokaler, mark och transportmedel, införskaffa varuprover

Småföretagarnas Riksförbund Tel: 042-342850

E-post: info@smaforetagarna.se, sten.lindgren@smaforetagarna.se

och kräva begränsningar av onlinegränssnitt såsom webbplatser och applikationer. Det finns givetvis fall där ett sådant agerande är motiverat men det föreligger också risk för missbruk.

Särskilt påtagligt blir detta när vi kommer till reglerna om oanmälda inspektioner i utrymmen som inte är tillgängliga för allmänheten. Intrång i enskildas rätt till privatliv ska nämligen få genomföras om det kan befaras att en produkt utgör en sådan allvarlig risk att det inte är möjligt att avvakta en anmäld inspektion eller att inspektionen annars skulle förlora i betydelse.

Här går det svenska förslaget klart längre än EU-förordningen som inte nämner möjligheten till intrång i privatliv. Vad som ligger bakom denna skärpning bör förklaras av lagstiftaren. Är företag mera kriminella i Sverige, har skydd av privatliv lägre prioritet i Sverige, vilka är skälen?

Härvidlag uppstår vidare ett antal frågor:

- Borde inte beslut om intrång i människors privatliv prövas och notifieras i någon rådgivande funktion före verkställande?
- Vem gör bedömningen att en produkt utgör en allvarlig risk och vem tar ansvar för felbedömningar eller slarv?
- Vilka risker finns att detta carte blanche kan utnyttjas för industrispionage eller för korrupta syften? I dagens samhälle kan inte näringsidkare lita på att myndighetsutövning alltid är oförvitlig. Formuleringen i 18 § är inte mycket värd: "Den som utför marknads kontroll får inte obehörigen röja eller utnyttja det som han eller hon har fått kännedom om under det att uppgifterna utfördes". Visserligen finns en hänvisning till Brottsbalken om ett års fängelse etc, men formuleringen riktar sig enbart mot den som inte var tyst men nämner inget om den ekonomiska skada som kan drabba det aktuella företaget.
- Är inte risken stor att den här typen av aktioner främst drabbar ekonomiskt svagare aktörer, det ska mycket till innan man av den här typen av skäl ger sig på storföretag

Ett annat exempel på överdrivna befogenheter är följande: "Befogenheten att införskaffa varuprover begränsas genom att anonyma köp, det vill säga köp under dold eller fingerad identitet, endast ska få ske om det är nödvändigt för att uppnå syftet med kontrollen. Detta formuleras lite inlindat men det handlar om agerande som kan gränsa till brottsprovokation, vilket inte tidigare har varit tillåtet i liknande sammanhang i Sverige. Vi är samtidigt medvetna om att förordningen pekar på denna möjlighet.

Vad som däremot inte EU-förordningen pekar på är att en ekonomisk aktör kan föreläggas att tillhandahålla kostnadsfria varuprover, något som det alltså inte finns stöd för i förordningen. Detta slår hårt mot småföretag. För att även småföretag ska ha möjlighet att utveckla eller importera produkter måste myndigheterna betala för de provexemplar som kan behövas. Ett produktprov till ett värde av 100 000 kr kan innebära 10 % av årsomsättningen för ett litet företag men inte ens bråkdelar av promille för ett storföretag. Dessutom finns möjligheten redan enligt vissa förordningar i Sverige.

Kopplingen till Produktsäkerhetslagen är ytterligare ett exempel på hur föreliggande förslag rör till begreppen och undviker att ta hänsyn till mindre företags situation.

Produktsäkerhetslagen ställer inte samma extrema krav på företagen som förslaget till marknads kontroll. De i vårt tycke extrema förslagen motiveras med att tillsyn enligt Produktsäkerhetslagen inte i unionsrättslig mening utgör marknads kontroll, man kan behöva advokathjälp för mindre för att förstå detta.

Några exempel på skillnader mellan Produktsäkerhetslagen och förslaget:

Produktsäkerhetslagen	Förslaget
En näringsidkare skall åläggas att betala en sanktionsavgift, om näringsidkaren eller någon som handlar på näringsidkarens vägnar upsåtliggen eller av oaktsamhet har brutit mot.....	Avgiften ska tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtliggen eller av oaktsamhet , det vill säga ett strikt ansvar ska gälla
Sanktionsavgiften skall fastställas till lägst fem tusen kronor och högst fem miljoner kronor, sanktionsavgiftens storlek begränsas till maximalt 10 % av näringsidkarens omsättning	Avgiften ska vara lägst 15 000 kronor och högst 15 000 000 kronor, ingen begränsning med hänsyn till omsättning

I förslaget motiveras denna extrema hållning när det gäller sanktionsavgifter på följande sätt: ”Eftersom en sanktionsavgift kan uppgå till höga belopp beroende på bland annat överträdelsens allvar kan förslaget även förväntas leda till en bättre regelefterlevnad. Detta stärker på sikt företagets konkurrenskraft och skapar bättre och mer rättvisa spelregler för företagandet”.

Lagstiftaren tror tydligen att ju högre böter desto mera konkurrenskraftiga företag får vi. Lagstiftaren bortser då från att en del företag inte klarar av sådana avgiftsnivåer eller att systemet kan verka avskräckande vid nyföretagande. Lagstiftaren bortser vidare från att utländska företag på den svenska marknaden sannolikt inte behandlas på samma sätt.

En viktig aspekt på föreliggande förslag handlar om marknadskontrollens organisation och finansiering. Här kan man notera att byråkratin blir än snårigare. Förslaget innehåller inte någon genomtänkt lösning på hur nuvarande marknadskontroll och då specifikt kommunernas roll ska anpassas till den föreslagna modellen. Å ena sidan sägs att statliga myndigheter ska ansvara för marknadskontroll av samtliga produkter som omfattas av EU:s marknadskontrollförordning. Å andra sidan sägs att kommuner även fortsättningsvis ska utföra vissa uppgifter som innebär marknadskontroll. Något svårtolkat för den oinvidde och givetvis behöver alla inblandade offentliga organ mera finansiering för detta. Förbundets uppfattning är att kommuner självklart fortsatt måste utföra kontroller enligt andra förordningar men att rollen som en följd av den nya modellen måste renodlas. Kommunerna är belastade på många andra sätt varför produktkontroll inte bör ses som en primär uppgift för kommuner.

Avslutningsvis vill förbundet uppmana lagstiftaren att genomlys föreliggande förslag utifrån aspekter som rimlighet och proportionalitet ur ett småföretagsperspektiv, gärna i dialog med småföretagsintressen. Vidare vill framföra att det är önskvärt att regelverket införts och varit i bruk görs en utvärdering av detta.

I detta ärende har förbundsordföranden Peter Thörn beslutat och styrelseledamoten Sten Lindgren varit föredragande.

Med vänlig hälsning

Peter Thörn

Förbundsordförande, Småföretagarnas Riksförbund